

עלי ההגהה

דשיחות

אור ליום ד' פ' יתרו, ט"ו בשבט ה'תשמ"ח

יוצא-לאור לש"פ יתרו, ה'תשפ"ב

בפעם הראשונה

יוצא לאור על ידי מערכת
"מפתח"

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

MAFTEIACH

www.Mafteiach.app

נסדר והוכן לדפוס ע"י מנחם מענדל בן פריידא מלכה ושלום דובער בן רבקה

פתח דבר

לקראת ש"פ יתרו – הננו בזה מוציאים לאור צילום כתי"ק עלייההגהה המלאים דשיחת אור ליום ד' פ' יתרו, חמשה עשר בשבט ה'תשמ"ח.

*

קונטרס זה יוצא לאור ע"י מערכת "מפתח". אפליקציית "מפתח" הינו מיזם שמטרתו לרכז במקום אחד את האודיו, הוידאו, ההנחות הבלתי-מוגהות והמוגהות – לכל שיחה והתועדות של הרבי. הקונטרס הוא השבעה עשר בסדרת "הגהות", ובעז"ה יופיעו קונטרסים נוספים בקרוב.

וכאן המקום לבקש בבקשה כפולה ומכופלת, שכל מי שיש תח"י הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחות ומאמרים – שיואיל להמציאם למערכת, ע"מ לזכות בהם את הרבים.

* * *

והעיקר – יהי רצון שנזכה זיך זעהן מיטן רבי'ן, ולשמוע "תורה חדשה" תיכף ומיד ממש!

מערכת „מפתח”

מוצש"ק שירה, ה'תשפ"ב

ברוקלין, נ"י.

אור ליום ד' פ' יתרו, חמשה עשר בשבט ה'תשמ"ח

עמוד א

בס"ד. משוחות אור ליום ד' ב' יתרו, חמשה עשר בשבט ה'תשמ"ח.

א. חמשה עשר בשבט הוא אחד מ"ארבעה ראשי שנים" – "ראש השנה לאילן"². בחמשה עשר³ בו" (בשכט⁴).

וביאר ענינו בעבורתם של ישראל:

כתוב⁵ "כי האדם עץ השדה", ודרשו חז"ל⁶ "אם תלמיד חכם הגון הוא ממנו תאכל", היינו, שתלמיד חכם נמשל לאילן עושה פרי – "מאי פרי מצוות"⁷, "פירותיהם של צדיקים" (ועמך כולם צדיקים⁸) מעשים טובים⁹, שארי "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹⁰.

ומכיון שחמשה עשר בשבט הוא "ראש השנה לאילן" – "ראש (לא רק תחלת) השנה" דייקא, היינו, שכולל ומשפיע חיות על כל השנה כולה, בדוגמת ה"ראש"¹¹ הכולל את החיות דכל אברי הגוף ומנהיגם גם לאחר התפשטות החיות באברים¹² – הרי זה זמן מסוגל ביותר לקבלת החלטות טובות (והחלת קיומן חיכך ומיד) על כל השנה כולה, להוסיף ביתר שאת וביתר עוז ככל עניני העבודה ד"האדם עץ השדה", הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע לפעולה על הוולת – "עץ פרי גו אשר ורעו בו"¹³, "גרעיני בו פרי שמהן האילן צומח כשונטעין אותן"¹⁴, היינו, שפעולתו היא באופן שמצמיחה פירות ופירי פירותיהן עד פסח¹⁵.

ב. ובפרטיות יותר – לא רק כללות העבודה ד"האדם עץ השדה", אלא עבודה מיוחדת הקשורה עם תכונת ה"אילן" דוקא:

בחמשה עשר בשבט שהוא "ראש השנה לאילן" – "נוהגין¹⁶ להרבות בו במיני פירות של אילנות"¹⁷, ובפרט מיני פירות¹⁸ שנשתכחה בהם ארץ ישראל – "גפן תאנה ורמון גו' זית שמן ודבש"¹⁹ ("דבש תמרים"²⁰).

והנה, העילוי המיוחד ד"אילן" לגבי "תבואה" ("חטה ושעורה"¹⁹) – ש"תבואה" היא דבר המוכרח לקיומו של האדם, משא"כ "אילן" שמצמיח פירות שאינם מוכרחים לקיומו של האדם, אלא מפאיימ לית תענוג²¹.

וכהפירוש בנוסח ברכת "בורא נפשות" – ש"חסרונו" קאי על הדברים שהם חסרים וצריכים להם לצורך קיום חייהם, שא"א להם להתקיים וזלזלם כגון לחם ומים²², ו"על כל מה שבראת להחיות בהן", קאי על "שאר הדברים שבראת להתענג בהם, כגון מיני פירות"²².

(1) ר"ה בתחלתה – כרעת ב"ה, שהלכה כמותם (ראה ומכ"ס הל' חזמות פ"ה ה"א. הל' מע"ש פ"א ה"ב).

(2) ובלשון הרגיל (ע"ד מאד"ל "סוף חוי מאי עמא דברי") – "ראש השנה לאילנות", וכן כותב אאמרי (לקיטו לרי"צ אגרות ע"ת): "ראש השנה לאילנות... אילנות לשרון כו"כ" – אף שלמיני מכוואר ג'יטטרא ד"אילן" (לשרון חידו, בלשון המשנה), ואכ"י.

(3) שבו קיימא טיהרא באשלמותא ("ח"א קפ, דר"א, ועוד), משא"כ שאר ראשי שנים שהם באחד לחודש ודוגמתו בישראל – "שמעון לבנה" (סוכה טו, א) ו"דומין לבנה" (ראה סוכה טו, ב) כ"ד פ"ד, 1) – עלילות עבודתם של ישראל, מעין דוגמא והנהגה לשלימות ולעמיד לבוא – "זהו אור הלבנה כגור החמה גור כאור שבעת הימים" (ישעי' ל, כ).

(4) ולחצו, שנקבעת דחמשה עשר בשבט בשנה זו היא – ביום הרביעי, שבו נברא ויחילו המאורות באופן רשני המאורות הגדולים, "שרים נבראו" (בראשית א, טו ובפרש"י).

(5) ראה לקיטו לרי"צ שם: "אילן כמלאו אילין יוד למיד' ט"ן גיטטי שכ"ט".

(6) שופטים כ, טו.

(7) תענית ו, א.

(8) מטהו מו, ט"א.

(9) ישעי' ס, כא. מנח"מ ר"פ חלק.

(10) מנח"מ ר"פ ט"ו, ח.

(11) לחצו, שענין ה"ראש" ישנו בכל עניני הברואה, שתחלה ישנה התכלות המטים בשרים ומקורם, ואח"כ ומשכיס ומתגלים בדרום המטי' בו, ובחגוגתה חזרה אצל ישראל – להחמם ד"ראש" הברואה, שהרי הברוא כולה היא "שכביל ישראל שנקראו ראשית" (פרש"י ר"פ בראשית), "ראשית" גם מלשון "ראש" – ובישראל נוסף (בעבודתם) – שהתחלת כל הנושנים היא בתורה (שאף היא "נקראת ראשית" – "בראשית", כ' ראשית, חזרה וישראל שנקראו ראשית (פרש"י שם)), ובששנות, למיני כל פעולה ופעולה צריך הידוי להחמל בתורה (אשכול באר"ה) לתת את המעשה אשר יעשה, ומתלמדו בתורה נמשך בנוגע למעשה/בפעול, בכל פרט ומטעם לפי ענינו.

(12) ראה לקיטו דודיים לרי"ה נ"ח, א ואלין, ע"ש שער ר"ה בתחלתו. ר"ה ארבעה ר"ה הם כי תשמ"ה.

ועוד:

(13) בראשית א, א.

(14) פרש"י ע"פ.

(15) לשרון חידו, כ' כחובת רמ"ט קענד, ואלעזר גם מהמורה המגמ"י – פ"ק"ש "סוף" להעלם והמטה המגמ"י ע"פ פ"ק"ש – חז"ל – "בראשית" – "העולם" – אח"כ וצ"ע שיהי' כ"ב, ועוד.

(16) מ"א אר"ח קלי"א סק"דו, השלמה לש"ע אה"י שם פ"ח.

(17) ר"פ נהגים (בכ"ט אצל א"ל) הספרים) למי לקיטו' מתוך חז"ר כי (נחמ"ס) פ"ר ע"ן חדר – וניצחיה, ת"ח (מכ"ס לחצו), המרגשים העילוי ופירות האילן.

(18) משא"כ "חטה ושעורה" – תבואה, ראש השנה למעשה תבואה הוא (לא בחמשה עשר בשבט, כ"ה למעשה אילנות, אלא באחד בתשרי (נסמן בחזרה 1).

(19) עקב ת, ה.

(20) ומכ"ס הל' ברכת פ"ה ה"ג.

(21) א"ל – "חמה מין אילן היא" (ברכות כו, ט"א) – המוכרח לקיום האדם, ולא תענוג תענוג.

(22) ע"ד שרשי' אה"י אר"ח מ"ר"ס, ח.

ס"א

.. "פירותיהם של צדיקים ("ועמך כולם צדיקים") מעשים טובים", **שה והרי** "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" ..

.. "ראש (לא רק **נוסף על שהוא** תחלת) השנה" דייקא, היינו, שכולל ומשפיע חיות על **בכל** השנה כולה ..

.. ומנהיגם גם לאחר התפשטות **והתלבשות** החיות באברים ..

.. שמצמיחה פירות ופירי פירותיהן עד **סוף כל העולם** ..

ס"ב

.. "גפן **ת ותאנה** ורמון גוי זית שמן ודבש" ..

.. פירות שאינם מוכרחים לקיומו של האדם, אלא **מביאים לידי דברים** של תענוג ..

11) .. ומהלימוד בתורה נמשך בנוגע **ובא** למעשה **ובא** בפועל ..

15) ע"ד לשון חז"ל - כתובות רפ"ט. ועוד. ולהעיר גם מהפירוש הפנימי - שעושים "סוף" להעלם והסתדר ד"עולם" (ע"ד פני מחז"ל "עבר ובטל מן העולם" - אוה"ת חיי שרה קה, **ב: ועוד**).

17) ויש נוהגים (ובפרט אצל אחיני הספרדים) ..

21) **ולפך גם וגם** למ"ד "חטה מין אילן היא" (ברכות מ, סע"א) - **הרי זה דברה ה"ה** מוכרח לקיום האדם, ולא **תוספת** תענוג.

עמוד ב

וענינו בעבודת האדם:

חטה ושעורה - רומזים על העבודה בקיום התומ"צ באופן המוכרח ע"פ דין²³, ואילו פירות האילן רומזים על העבודה בקיום התומ"צ באופן נעלה יותר מהמוכרח ע"פ דין - יעשית הישר והטוב... לפנים משורת הדין²⁴, עבודה מתוך תענוג.

ומזה מוכן, שיעקר ענינו של חמשה עשר בשבט, "ראש השנה לאילן", הוא - לא (רק) בנוגע לעניני העבודה המוכרחים ע"פ דין²⁵, דמאי קמ"ל? אלא גם ובעיקר בנוגע לעניני העבודה שהם באופן של הוספה על המוכרח ע"פ דין, באופן של תענוג.

ג. ויש להוסיף בכל זה - בקשר ובשייכות לדורות זה:

בדורות זה נתגלה ענין מיוחד בחודש שבט - שהעשירי שבו, "העשירי יהי קודש"²⁶, הוא יום ההילולא (גמר ושלילמות כל עבודתו) של כ"ק מרי"ח אדמו"ר נשיא דורנו (כמשנת"ל בהתוועדות בקשר ליום ההילולא²⁷), ששלמותו - בחמשה עשר בחודש, "ראש השנה לאילן"²⁸, שבו "קיימא סיהרא באשלמותא"²⁹.

ובנוגע ליום ההילולא מודגש ענין העבודה באופן של תענוג (התוכן ד"ראש השנה לאילן") - כי:

המאמר שנתן בעל ההילולא ללמוד ביום ההילולא שלו, התחלול וראשיתו - "באתי לגני, לגנוני, למקום שהי עיקרי בתחילה, דיעקר שכניה בתחתונים היחה", היינו, שכללות העבודה להמשיך עיקר שכניה בתחתונים, היא (לא רק באופן של "דירה"³⁰, כלשון הידוע³¹ "דירה לו יח" בתחתונים", אלא יחידה מזה, גם) באופן של "גן" ("לגני"), מקום שזומחים בו אילנות, ומטיילים בו לשם תענוג, היינו, מקום של תענוג (בכביכול) להקביה, עי"ז שעבודת האדם נעשית אף היא באופן של תענוג³².

ד. והדגשה יחידה בענין התענוג - ביום ההילולא דשנה זו, שנת ה"ח ("השית" - התשמ"ח):

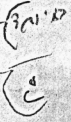
המשך המאמרים דיום ההילולא כולל עשרים פרקים (בחינת כתח). ונתפרסם המנהג ללמוד "בכל שנה פרק אחד, ולאחרי עשרים שנה, חוזרים ומתחילים עז"ה"ם מפרק ראשון. ועפ"ז, לומדים בשנה זו - שנת ה"ח - פרק י"ח ("הי"ח) בפעם השני ("כפליים לתושי").
ובפרק י"ח - הפרק השיעי לשנה זו - מסיים וחותם בבחינת פנימיות הכתר, כחי' עתיק, כחי' שלמעה מצויר אדם, "לית שמאלא בהאי עתיקא"³³, ודוגמתו בעבודת האדם - עבודה מתוך תענוג (פנימיות הכתר), שהיא למעלה ממדרגה 'הגבלה ולמעלה משינויים, מכיון שקשורה עם בחינת "נצח ישראל"³⁴.

ה. והנה, ההוספה בעבודה באופן של תענוג שלוקחים מ"ראש השנה לאילן" צריכה להתבטא לכל לראש בלימוד התורה³⁵ - עיקר ענינו של תלמיד חכם שנמשל לאילן - לימוד התורה מתוך תענוג.

ובעומק יותר - בחינת התענוג שבתורה:

בתורה גופא - יש ענינים המוכרחים שהם כדוגמת "לחם ובשר", "לידע האסור והמותר" וכיוצא בהם משאר המצוות³⁶, ויש ענינים שהם באופן של תענוג, בדוגמת פירות האילן - "לטייל"³⁶ בפרדס³⁷. ומכיון שחמשה עשר

(23) כולל גם הענינים דלפנים משורת הדין שכבר נעשו דין בשולחן ערוך - ראה ביט"ל ב. ושי"ח. ראה זמכ"ס הל' רצות פ"א ה"ה. שרי"ע אה"י סקני"ז ס"ג. ועוד.
(24) ואחזק"ו, י"ח ובפשי"י.
(25) "לצורך קיום חיובם, שא"י להם התקיים וזה"לם" - שהרי התומ"צ חייב תענוג ואורך ימינו".
(26) ל' התוכיב - בחוקתיו כו. לב. ראה בתוספת בלקרי"ש ח"י ס"ג ע"ב.
(27) שיחת ש"ס בשלח, י"א שבט ס"ב ואל"ך.
(28) להעיר, ש"אילן מורה על חבונת הצמיחה והגידול, כידוע שיעקר ושלמות הצמיחה היא באילנות ודוק (ראה תר"ח ברש"ת כא, ע"ה). ובענין זה מודגשת השייכות לבעל ההילולא - ששמוי הראשון י"וקם", מלשון הוספת חבונת הצמיחה והגידול.
ראה ע"ד הקבלה - לקוטי לוי"צ תר"ע (הערה 2), ע"ש.
(*) שנינו ע"י תור"י - כתיב אר"ב, וחונת הרביית הענינות, שהיא ע"ס שלה חל כ"ג שבט. אשר, בקשר ליום זה יל המאמר השני (הדובשת בנימין) המשך ההילולא כמ"ס ביכורות' והמאמר.
(29) ראה לעיל הערה 3.
(30) הקשר עם שליטה מצד האדם, ע"ד כ"ך, שכל מי שאין לו כת אצו אדם (ראו יבמות ג, ע"א. ובתורה ש"ק).
(31) ראה בתוספת נשא טו. ועוד.
(32) הכיון ש"מורה למעלה מן", של הענינים ולמעלה חלויים בעבודת האדם (לקרא לה"ה"ם סקני"ח) - נמצא, שיעקר השליטה והענוג ולמעלה (נסף על כללות הענין רצות חל לפני שאמרו תעשה רצוני") נעשה ע"י העבודה באופן של תענוג ודק.
(33) תוד' קב"א, א. תר"י ש"ע רפ"א.
(34) ע"ד ע"ב כ"ב.
(35) להעיר משה"ח דמות ב"חמש - "בכודש השלישי נג בא מרכיב סני רחין נג נגו הר"ר (תר"י ט, א.
(36) התחלת הענין דשנת תורה.
(36) ובכ"ס הל' שרי"ח ס"ד.
(37) נסף על לימוד הענינים המוכרחים לקיום מצות אגונת ה', דיעת ה', אהבו וראתו כו', שלכן, הקדים התומ"צ ענינים אלו כ"ב פרקים ראשונים והולכת יסודי תורה, להוות היסוד' ללימוד' לידע האסור והמותר וכיוצא בהם משאר מצוות, ואין זה נכלל בלטייל בפרדס" (טיול של תענוג) לאחר שיצמחלא כריסו לחם ובשר" (ראה בארבע לקרי"ש יתרו תש"ח כסופו. ועוד).

Handwritten notes in the right margin: "הענין של ח' הוא..."

Handwritten note: "ולקרא" with an arrow pointing to the text above.

Handwritten mark at the bottom left corner.

.. "ועשית הישר והטוב .. לפני משורת הדין", **ע** ועבודה מתוך תענוג ..

.. לא (**ב** כ"כ) בנוגע לעניני העבודה המוכרחים ע"פ דין, דמאי קמ"ל?! אלא גם ובעיקר בנוגע לעניני העבודה שהם באופן של הוספה על המוכרח ע"פ דין, **א**ז באופן של תענוג ..

ס"ד

.. המשך המאמרים דיום ההילולא כולל עשרים פרקים (**עשרים** בחינת כתר").
ונתפרסם המנהג ללמוד **במיוחד** בכל שנה פרק אחד **במיוחד** ..

.. לומדים בשנה זו – שנת ה"ח – פרק י"ח (ח"י") בפעם השני ..

.. (מכיון שקשורה עם בחינת "נצח ישראל") ..

ס"ה

.. ויש ענינים שהם באופן של תענוג, בדוגמת פירות האילן – **ובפרט** "לטייל בפרדס" ..

(*)

(*) להעיר מהנ"ל פ"ב בפ"י להחיות. **ובפרט בפעם הב'.**

עמוד ג

[אגודת ישראל]
 [מנהל]
 [התורה]
 [התורה]
 [התורה]
 [התורה]
 [התורה]
 [התורה]

כשט הוא "ראש השנה לאלין". צריכה להיות הדגשה יחידה בנוגע לכתינת התענוג שבתורה — פנימיות התורה, כפי שבאה באופן של הבנה הישגה בתורת חסידות חב"ד³⁸.

ויש לקשר זה עם שיעור היוםי ברמב"ם — סוף הלכות תשובה (וספר מדע³⁹) — "צורך האדם ליתר עצמו ולהבין ולהשכיל בחכמות ותבונות המודיעים לו את קונו כפי שיש באדם להבין ולהשיג כו", שוהו תוכן הלימוד התורה החסידות, בחי' התענוג שבתורה.

ו. ובענין זה ניתוסף חידוש מיוחד ע"י בעל ההילולא דעשירי בשבט: התאריך של יום ההילולא — עשירי בשבט — רומז שהסך הכל ד"כל מעשיו ותורתו ועבודתו⁴⁰ של בעל ההילולא, הוא, השלימות (עשירי, מספר השלם⁴¹) דשבט, אשר, "בעשתי עשר בחודש ג' הוואיל משה באר את התורה⁴²", "בשבעים לשון"⁴³, ודוגמתו אצל בעל ההילולא⁴⁴ — משה רבינו שכדורו — אשר, מהחידושים שלו בהפצת פנימיות התורה כפי שנתגלה בתורת החסידות, הוא, "באר את התורה", "בשבעים לשון", היינו, לגלות ולהפיץ עניני תורת החסידות גם עבור אלה שאינם מבינים לעת-עתה לשון הקודש, שלכן, יש צורך לתרגם להם עניני התורה — גם בחינת התענוג שבתורה — בלשון עם ועם, "בשבעים לשון"⁴⁵.

וגם ענין זה מרומז בשיעור היוםי ברמב"ם⁴⁶ — "כשמלדין את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ... מגלים להם רז זה (עבודה מאהבה, אשר, "אינו אוהב הק"ה" אלא ברעת שידעה") מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת, עד ששיגורו וירעורו ויעבורו מאהבה", היינו, שיש צורך "להרגם" עניני ידיעת ה' ואהבתו (תורת החסידות) "בלשונם" של "קטנים" ו"עמי הארץ".

ז. ויש להוסיף עוד ענין בנוגע לפעולתו של בעל ההילולא בתורת החסידות — בהמשך המדרוש גם בהתוועדות דיום ההילולא⁴⁷, אלא, שחזורים על הדברים הפעם בהודמנות זו, כשומעים את הדברים הנאמרים (ברגע כמימרא) גם במקומות נוספים, עד לקצוי תבל.

ובמהקדמה:
בעל ההילולא מבאר כמה ממאמרו ושיתותיו⁴⁸, אשר, מלמד ומתחנך ומורה-דרך אמיתי⁴⁹, הוא, שפועל שחשוי התלמיד נעשים כחושי הרב. ועאכ"כ שמעשיו והנהגותיו של התלמיד הם כמעשיו והנהגותיו של הרב. ועד"ז בנוגע לבעל ההילולא עצמו — שלאחרי פעולתו בהפצת המעיינות חוצה כמשך חיים חיותו בעלמא דין, ולאחרי הסתלקותו "יתיר מבחינה"⁵⁰ — נתן "בעין יפה"⁵¹ לכאורא מתלמידיו וההולכים באורחותיו כו' את הכחות הדרושים ללכת בדרך ישרה אשר הורנו מדרוכו ונלכה באורחותיו⁵², עד לדרגא זו שחשוי התלמיד נעשים כחושי הרב.

ולכן, יכולים למצוא בחורתו תשובות ועצות בכל עניני עבודת ה' כפי שהם מוארים במאור שבתורה וזוהי תורת החסידות, ובמילא, אין צורך לשאול בענינים אלה, כי אם, לעיין ולהתעמק בתורת החסידות שלו, שבה ימצא מרגוע לנפשו ועצה נכונה לכל דבר הקשה עליו בעבודת ה'⁵², ובפרט כשמקיים גם הראת המשנה⁵³ "עשה לך רב", כי, ה"רב" יעזור לו למצוא את התשובה והעצה הנכונה, ללא ה"שוחר" דאהבת עצמו כו'.

ואם הדברים אמורים בנוגע לשאלות בעניני עבודת ה' ע"פ דרך החסידות, לפנים משורת הדין — בנוגע לענינים שנכללים בגדר החיוב שע"פ דין, לא רק מצד מדה ודרך החסידות, על אחת כמה וכמה שאין צורך לשאול אודותם, מכיון שניתן הכח לכאורא למצוא המענה ב"תורה אור"⁵⁴, כאמור, ע"פ הדרכת ה"רב".

38) להעיר שנתקדשה הצמיחה תורת החסידות היא — המשכת אור חדש מבחי' פנימיות התורה, כפי בחי' פנימיות תורה כו' וזהו האבדה קיומית ענינה של תורת החסידות וכו'.
 39) המושג השניוני — תחלת ספר אבה"ב, דל"ב באור הפסוק הדברים — ע"פ מ"ש הרמב"ם בסוף ספר מדר' אינו אוהב הק"ה אלא ברעת שידעה, ועל פי הדעה ח"י האהבה, היינו, שבחמשך (ספסופי) כפי (ספר) אבה"ב.
 40) לשון ארז"ה באנח"ק סוף ביאורו-אמאין (ג') 447 ק"ו י"א ח"י"ו - אה"ל קציע יע (מת-הי) 41) ראביע לשנת ג. טו. מדר"ש ש"ב.
 42) דברים א. ג"ה.
 43) מדר"ש ע"פ.
 44) ומרומז גם בשט"י: "יוסף" — ע"ש יוסף ה' לי בן אור", לעשות מ"אחר" בן, ע"ז שנגלים עבודת (בויתו) ע"י כמספר ומצב (ד"אר"ה) את בחינת התענוג — "אחק" — שבתורה.
 45) ראה גם שיחת ש"ס וישוב שנת ה' ס"ה. ועוד.
 46) הלכה ה'.
 47) קונטרס משיחות ש"ס בשלח, י"א שבט ס"ד.
 48) ראה לרוב: ספר חסידים ע' 51 (חב"ד), תשי"ז ע' 13. ועוד.
 49) כמו המלכות הראשון — הקב"ה — "מלכות להועיל" (שעי' חו, ז'), שאפילו ע"י החבנת הלימוד (עוד לפני הלימוד עצמו), יתחן שם ישראל נגד הור", כדי לקבל התורה, ועשה אצל ישראל ענין האחרות, יתחן' לשון יחיד, "כאיש אחד בכל אחר" (פרשתנו ט, ב) ובפרש"י (שיעור דומה), וראה לקמן סיט"י, בדוגמת האחרות והקב"ה — "למהו אחד אחר" (תנ"א מ"ב), היינו, שחושבים של בני"ש נעשו כחוש ה"ה" והקב"ה.
 50) זח"ג ע"א. ב. אנח"ק ש"ס.
 51) ראה ב"ב ג. ור"א. ש"ס.
 52) ע"ד לשון ארז"ה בהקשרו לספר האור.
 53) אבות ס"א מ"ד.
 54) משלי ה. כג.

[אגודת ישראל]
 [מנהל]

.. כפי שבאה באופן של הבנה" והשגה בתורת חסידות חב"ד ..

.. "צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג כו" ..

ס"ו

.. "בלשונם" של "קטנים" ו"עמי הארץ", התוכן הענין ד"שבעים לשון" ..

ס"ז

.. אלא, שחוזרים על הדברים עד עוד הפעם בהזדמנות זו ..

.. ובפרט כשמקיים גם הוראת המשנה וציווי "עשה לך רב ..

.. בנוגע לשאלות בעניני עבודת ה' וגם ע"פ דרך החסידות, לפני משורת הדין ..

.. שניתן הכח לכאור"א למצוא המענה ב"תורה אור", כאמור, ובפרט ע"פ הדרכת ה"רב" ..

..

(* להעיר מענין התגלות עתיק בבינה (לקו"ת דברים נז, א. ועוד)

40) לשון אדה"ז באגה"ק סז"ך וביאורו. - המשך הל' "אשר עבד כל ימי חייו" - שהם שבעים שנה (תר"ם - תש"י).

49) כמו המלמד (כביכול) הראשון - הקב"ה ..

.. היינו, שחושיהם של בניי נעשו כחושי הרב, כביכול, הקב"ה ..

.. להזכירם עלה להביאם להציון דכ"ק מו"ח אדמו"ר ..

.. ולעשות ולפעול להתברך מהקב"ה, מקור הברכות ..

ס"ח

.. שגילוי פנימיות התורה בדורות האחרונים, עד לגילוי והפצת תורת החסידות באופן ד"באר את התורה", "בשבעים לשון", הוא, בגלל **מתקן** ירידת הדורות, "אכשור דרי" (בתמי) ..

.. בגלל ירידת הדורות ~~מאפשיים~~ **צריך לחפש** דרכים ועצות לעודד ולחזק ולהוסיף בלימוד התורה בכלל ..

.. ומהעצות לזה – עידוד ולהוציא לאור ולהדפיס קובצי חידושי תורה .. [נתחלה נכתב "להדפיס ולהוציא לאור", וסימן לשנות את הסדר ותיקן כדלעיל]

.. בדורות שלפנינו נזהרו בנוגע לחידושי תורה (אפילו כשאיןם ~~זה~~ בהלכה למעשה, אלא בדרך לפול בלבד) ..

.. ועאכו"כ בנוגע לפירסום בדפוס, **והתנהגו** באופן ש"לא כל הרוצה כו' יטול" ..

.. ~~אמנם, מצד אבל מפני~~ ירידת הדורות ..

.. כדאי ונכון ויש צורך לעודד ולזרז את אלה השייכים לחדש בתורה, אשר, גם אם אינם בטוחים **לגמרי** שחידושיהם מכוונים לאמיתתה של תורה ..

.. ולא רק בין דבתייהם, חבריהם ותלמידיהם ..

.. שרואים במוחש, **מעשה רב**, שעיי"ז ניתוסף חיות ותענוג בלימוד התורה ..

.. **וכפי שראו בפועל בעבר** - שעיי"ז יתוסף בשקידה והתמדה, עיון ויגיעה כו', אצל לומדי התורה, ש**נכלל ועיי"ז יתוסף ג"כ (יגעת ומצאת) ביכולתם** לחדש בתורה ..

.. 57) בספר המדע (שמסיימים **עתה** בשיעור היומי) ..

.. 59) העצם כשאתה תופס במקצתו (או "בחלקו") אתה תופס בכולו ..

60) וי"ל, שגם בנוגע לעניני הרשות יש הוראות בתורת החסידות ~~(בחי היחידה שבתורה)~~ דנשיא הדור, ~~ואדרבה, ובפרט~~ ע"פ הידוע (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"כ. ושי"ט) שגילוי היחידה הוא בדי' אמות שמחוץ להאדם, ~~בשביל לקנות חפץ וד"א של אדם קונונו לו בחפצי העולם~~ (בירור עניני העולם). ~~יש בזה עילוי (מבחינה מסויימת) לגבי העצות והתשובות בעניני עבודת ה'.~~ [תיבת "היי" לא מחק, אלא סימן בעיגול להוציא]

.. 71) כפי בחי' שרש נשמתו, ומחוייב בדבר ..

בכחית "עשה לך רב".
 ולהעיר, שאף שהתענג שבלימוד זה הוא באופן ד"שאל לשמה" – הרי,
 גם כענין זה ישנה הוראה בשיעור הוימי ברמב"ם⁶⁶, "אמרו חכמים לעולם
 יעסקו אדם בחורה ואפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה", היינו,
 שמרכיב יבוא מזה ללימוד התורה לשמה, מאהבת ה', "בדעת שידעוהו, ע"י
 ללימוד-גנב-חסידות-בח"ה-התענג-שפתורה.

ט. ויש להוסיף ולהדגיש דבר המובן ופשוט בלא-ה"כ, אלא, שמצד
 ריירת הורוות, יש צורך להבהיר גם ענין זה:

כללות הענין ד"פולפול התלמידים"⁷⁶, כחיבת והדפסת חידושי תורה
 וכו', צריך להיות מתוך אהבת ישראל ואחרות ישראל – תנאי עיקרי לקבלת
 התורה, כמ"ש בשיעור חומש הוימי "יחן שם ישראל נגד ההר"⁷⁷, "יחן" לשון
 יחיד, "כאיש אחד בלב אחד"⁷⁸, שאו, "אמר הקב"ה . . . הישעה שאחן להם
 את תורתך"⁷⁹, ועד להשלימות שבוה – כדרך "תלמידי חכמים שבארץ ישראל
 שמתעניין [ענין התענג] זה לזה בהלכה"⁸⁰.

ופשיטא – שהענין ד"קנתא סופרים" אינו ממש לרגש חדישן האהבה,
 ח"ו [ואין צורך לשלול הענין דהרמט יד, רחמנא ליצלן, שהרי, היהודים ידי
 עשר]⁸¹, הקיפו בחלתי ד"הקול קול יעקב"⁸¹, לימוד התורה בחי כנסיות ובחי
 מדרשות⁸², אלא, התוצאה הישגה מהענין ד"קנתא סופרים", היא – "תרבה
 חכמה"⁸³.

ומבין, שענין זה הוא לא רק בנוגע לתלמידים בינם לבין עצמם, אלא גם
 בנוגע ליהס דתלמיד ורבו.

ובחקדמה:

בהמשך הסוגיא⁸⁴ ש"הארם עין השרה" קאי על "תלמיד חכם" – איתא:
 "אמר רב נחמן בר יצחק, למה נמשלו דברי תורה בעין, שנאמר⁸⁴ עין חיים היא
 למחזיקים בה. לומר לך, מה עין קטן מדליק את הגדול, אף תלמידי חכמים
 קטנים מחדרים את הגדולים, והיינו דאמר ר' חנינא הרבה מדתי מרבתי.
 ומחבירי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכולן"⁸⁵.

ולכן, כאשר תלמיד שואל אצל רבו שאלה וקושיא על דבריו [בלשון של
 כבוד, ככל פרטי ההלכות רכבוד רב]⁸⁶, ע"פ הוראת חז"ל⁸⁷ "לא הביישן למד"
 – צריך גם הרב לקיים את המשך ההוראה⁸⁷ "לא הקפדן מלמד", היינו, לא
 לכעוס ולהרגז בו, אלא, לתרץ את השאלה וקושיא, ואם רואה שהתלמיד צורך
 בדבריו – עליו לחזור בו, ולהרדה לו על שהעמידו על האמת.

ובפרטיות יותר:

כשהרב אמר דבר תורה – עליו לציין את מקום הכתוב בחורה ("מנא
 הני מילי"⁸⁸) או צ"ל ש"ענין זה הוא חידוש שלי, ולכן י"כ שיהיה תלמיד נקשה
 על דבריו ~~אם~~ "אם הלכה – נקבל, ואם לדין – יש תשובה"⁸⁹.

ופשוט, שבאשר התלמיד שואל קושיא חזק שמערערת את חידושו של
 הרב, ולרב אין ~~מידת~~ "התלמיד" – אין זו הדרך לדחותו בקש,
 ועצמו"כ שלא לרגוז עליו בו ולגרשו מעל פניו, ח"ו,
 [ואין צורך לשלול ענין זה הרמט יד, רחמנא ליצלן, מצדם של התלמידים
 שירצו "להגן", כביכול, על כבוד רבם – שהרי, כבוד הרב אינו יכול להיות
 בדרך שהיא חדישן התורה, רחמנא ליצלן! ~~בדי-פנה-היא-לא-דק-בכחית-מגולה~~
 מלב-בתורה-שלא-כהלכה"⁹⁰, אלא, ביהודה-בה – ש"נצל ענין של תורה (הדין
 דכבוד רבו) בתור "כלי יוין" להלחם בתורה, רח"ל הילית].

אלא אדרבה – לחודות-על-האמת-מלב-להתפיש-לדמו-אננו-נגננו,
 כדרכם של גדולי ישראל, כפי שמצינו בפירושו רש"י, רבן של ישראל, שכתב
 בכ"מ בפירושו על התורה "לבן חמש שנים למקרא"⁹¹ – ילא ידעת⁹².

למה ליגדלו אינו
ודינא חזקא

החוקר האמת

ואם יחזיק
 אומר
 כדאי
 כפי
 קטן
 גדול
 חזק
 חלש
 חכם
 עמו
 חזק
 חלש
 חכם
 חלש
 חכם
 חלש
 חכם

ה

הבין ליגדות כפי-ענין

74) ראה גיטין סב. ע"א. חז"ל רג. ב. – בי"מ
 75) פסחים ג. ב. ושי.
 76) אבה פ"ד ס"ד.
 77) יתרו י"ט ב.
 78) מרשי ע"מ. וראה מכלתא שם.
 79) ויקר פ"ט ט. וד"ו פ' השלום.
 80) שו"ת ש"ו ט. א.
 81) תולדות כו. כב.
 82) ראה ב"ר פ"ט כ.
 83) כ"י (הל' ושבח פ"ט).
 84) מילי ג. יח.
 85) וראה גם רמב"ם הל' ח"ח פ"ה "צריך אדם לחזור בתלמידו ולאחזה שום הגים המתנים לעולם
 הזה ולעולם הבא. התלמידים מוסיפין חכמת הרב ומרויבין לבו, אמרו חכמים הרבה חכמה למדתי בו
 ותלמידו יותר ממלוא . . . לתמיד קטן מורד הרב, עד שיבא מבט בשאלותיו חכמה מפי הרב."
 86) וזה שאמרו בערב על רבם תורה-חיה-צריך לומר-ליבלשן על כבוד רמב"ם הל' ח"ח פ"ה ס"א.
 87) שריד י"ד ט"מ י"ב ס"ב. 707.
 88) אבות פ"ג ט"ה. רמב"ם הל' ח"ח פ"ד ח"ה. הל' ח"ח לראויה פ"ד ח"ה.
 89) ובהערה המ"ח מהמוריס שחתורה נקצית בהם – "ואומר רבם באמור".
 90) יבמות ע"ב – מכשנה. ושי.
 91) אבות פ"ג ט"א.
 92) אבות פ"ג ט"א.
 93) וכן בליקוטי-היה-ביתיה.

.. שאף שהתענוג שבלמוד זה הוא **לכאורה לפעמים** באופן ד"שלא לשמה" ..

.. אמרו חכמים לעולם יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה ..

.. שסוכ"ס יבוא מזה ללימוד התורה לשמה, מאהבת ה', "בדעת שידעהו", ע"כ לימוד תורת החסידות, בחינת תענוג שבתורה ..

ס"ט

.. ופשיטא – שהענין ד"קנאת סופרים" אינו מביא כאו"א שישנה בו אינה מביאה אותו לרגש דהיפך האהבה, ח"ו ..

.. שהרי, ה"הידים ידי עשו", הם היפך בתכלית ד"הקול קול יעקב" ..

.. אלא, התוצאה היחידה מהענין ד"קנאת סופרים", היא **כהודעת התורה** – "תרבה חכמה" ..

.. כאשר תלמיד שואל אצל רבו שאלה וקושיא על דבריו (כפשוט) בלשון של כבוד, ככל פרטי ההלכות דכבוד רבו) ..

.. כשהרב אומר דבר-תורה – עליו לציין את מקור הדברים ושואלים אותו בזה או גם **מקשים בזה - הוא עונה, ע"פ הוראת התורה** "דברי חכמים בנחת נשמעים" ומודיע **מקור חידושו** בתורה ("מנא הני מילי") או לומר **אומר** שענין זה הוא חידוש משלו, **בבבילא וממשיך שעפ"ז דבר משנה הוא, אשר** כשהתלמיד מקשה על דבריו: אאי "אם הלכה – נקבל, ואם לדין – יש תשובה" ..

.. קושיא חזקה שמערערת את חידושו של הרב, ולרב אין מה להשיב על דברי **תשובה על תשובת** התלמיד ..

.. ענין של הרמת יד, רחמנא ליצלן, מצדם של התלמידים ..

.. בדרך שהיא היפך התורה, רחמנא ליצלן! דרך כזו היא לא רק בבחינת ממלה פנים בתורה שלא כהלכה, אלא יתירה מזה – שצ' לנצל ענין של תורה ..

.. אלא אדרבה – להודות על האמת, מבלי להתבייש לומר "איני יודע", כדרכם של גדולי ישראל ..

.. בפירוש רש"י, רבן של ישראל, שכותב בכ"מ בפירושו על התורה **שהוא (גם) ל"בן חמש שנים למקרא"** ..

(*)

85 וראה גם רמב"ם הלי' ת"ת ספ"ה – "צריך אדם להזהר בתלמידיו ..

86 ועד שאפילו בעובר על דברי תורה, ח"ו, צריך לומר לו בלשון של כבוד (ראה רמב"ם הלי' ת"ת פ"ה ה"ט. שו"ע יו"ד סרמ"ב סכ"ה). ועוד.

92 נסמן בלקויש ח"ה בתחלתו: לציין כל המקומות בפרש"י - כפשוט

עמוד 1

ומביא בפירושו⁹³ שגם משה רבינו הודה ולא בוש כו', ולא עוד, אלא, להכיר טובה לתלמיד שהעמידו על האמת, וכפי שמצינו בתשובות הרמב"ם שהודה (תרוי משמע) לשואלים על פסקי הדינים שבספרו, ודאי אמת כדבריהם . . . שתיי . . . וכזה חקנו הנוסחא כו'⁹⁴, "טובה גדולה עשיתם עמדי . . . כל מי שימצא דבר וירודעני טובה יחשב כו'⁹⁵.

ובלשון המשנה (כסיום וחזתם פרק ראשון) דמסכת אבות⁹⁶ — "על שלשה דברים העולם עומד, על הדין ועל האמת ועל השלום", **פגלג גם הענין** "ממעמידו על האמת, מעמידו על השלום", עד ל"המחכים את רבו" — ממ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם⁹⁷.

י. ויהי שעי"ה הוסיפה בלימוד התורה, כולל גם הענין ד"המחכים את רבו" — באים גם להענין ד"מביא גאולה לעולם" (המעלה המ"ח — "האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם"), החל מגאולה באופן ד"אכתי עבדי אחרושו אנן"⁹⁷ (כגאולת פורים, שנמנה למדים הענין ד"מביא גאולה לעולם"), "מיסמך גאולה לגאולה"⁹⁸ — גאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁹⁹.

ואו, יהי גם הענין ד"עץ השדה" בתכלית השלימות — "אפילו אילני סרק עתידין לעשות פירות"¹⁰⁰, כי בימי אדה"י¹⁰¹ "שתייה מזה — שליני סרק יתהפכו לעץ פרי, העילוי דאחהפכא חשוכא לנהורא, ודומתו בעבודת האדם — "האדם עץ השדה" — שלימות התשובה¹⁰², באופן דאחהפכא — "זרונת נעשו לו כזכות"¹⁰³, ועד לעבודת התשובה דצדיקים¹⁰⁴ — "משיח אהא אלתבא דצדיקאי בחיובתא"¹⁰⁵.

ובפשטות — גאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, "קהל גדול"¹⁰⁶, ובהרגשה יתירה בשנה זו — שנת הקהל, "הקהל את העם האנשים והדשים והטף"¹⁰⁷, שנעשים מציאות של "קהל" אחד, וכאופן כזה — "ישוכו הנה"¹⁰⁸, לראצנו הקדושה, כפי שהיא בשלימותה, **פגלג "ירחיב ה' אלקיך את גבולך"**¹⁰⁸ "על שבע אומות" (כנגד שבעה מינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל) — "אלך עשו אומות, ודוגמתו בעבודה — לא רק העבודה דבחי המדות, אלא גם העבודה דבחי המוחין, חכמה ובינה, **על לבחין אכחר**¹⁰⁹ (כולל גם פנימיות הכתר — ענין התענוג¹¹⁰), ויכספס והובם אתם"¹¹¹, החל מכסף וזהב ורוחניים, אהבת ה'¹¹² ויראת ה'¹¹³, הכוללים כל עניני התורה ומצוותי¹¹⁴, ומתוך שמחה, ובהרגשה יתירה בשנה זו — שנת השמה, עד לשלימות השמחה — "שמחת עולם על ראשם"¹¹⁵, **שירה העשירית**¹¹⁶.

האגדה בלימוד התורה בתכלית השלימות דבחינת התענוג — "ישקני מנשיקות פיהו"¹¹⁷, "סוד טעמי ווסתר צפונותי"¹¹⁸, גילוי טעמי תורה ע"י משיח צדקנו, שלמד תורה לכל העם, ויתירה מזה — "ולא ילמדו עוד איש את רעהו גוי כי כולם ידעו אותו למקטנם ועד גדולם"¹¹⁹, ועד שימלאה¹²⁰ הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים¹²¹.

הק
י"ל ע"פ צדק הוא נ"ל דעה
אופק (אם יתבאר זה)

ה' י"ל

ע"פ

ל"ל
ל"ל

93 שמיני ירד, כ (מובאים קא, רע"ב).
94 שירת הרמב"ם ליסטיא סניי. עתד.
95 שם פירוש ט"ז.
96 שנינה — מילי יסודותא, וביתו עם זה, שילת הענין ד'תויקין' (ראה ב"ק ל א: "האי מאן רבעי למתי דסירא ליקים מילי תויקין . . מילי רבבתי").
97 בגיטא ד' א.
98 שם ד ט"ב.
99 מיכה ו. טו.
100 כתובות באופה. תריכ בוקוקי כו. ד.
101 תריכ שם.
102 להעיר שיעור הומי רמב"ם הוא — סוף (גמר שלמות) הלכות תשובה, פרק עשירי — מספר השלם.
103 יומא פו. ב.
104 ויהי שגם זה נכלל בהענין ד'תויקין ה' לי בן אורי', לעשות מ'איקו' "בין" — כי גם מי שנמצא כבר במעמד ומצב ד'בין', היה עדיין בחינת "אורי" לגבי קצת נגילת יותר, וע"י גילוי בחינת התענוג שבהנה (ד'תויקין') באופן נגלה נעלה, מנעלה לרדת "בין" בעליל' ש'אורי' ע"פ כו'.
105 תובא בלקיח' ודחיש' לשמע' צ"ב. ב. ועוד, וראה חז"י קנ"ב. ב.
106 ירמי לא. ו.
107 יח"ק לא. ב.
108 שפטיים טו. א. ובבב"ש.
109 ד"ה אל תנו את טובא לד'ראמאי' (מאמר) ארומי' האמעני ע"ם דברים ח"א בחולות).
110 להעיר, שנתנו פתיל' ל'החורבה' (יחדיב גוי") אפילו ב'צנים' כו' — "שמעוה טובה תרסין עמם" (משלי טו. ל. גיטין נו. ב.).
111 ישעי' ס. ט.
112 להעיר שיעור הומי רמב"ם — החולת ספר אהבה — הוא כמצות ק"ש, שנינה — אהבת ה', השרש לכל רמ"ח רמ"ח מיצ' (תניא מ"ד), כולל המיצ' ויראת ה', שורש לכל שיה' מליח' (תניא שם).
113 ראה תריא ר"ם ירשי. לקיח' כהגלות' ל'ב. ה. ובבב"ם.
114 ראה תניא מ"ד. שם ותיקן קטן.
115 ישעי' לח. ירד. נא. יא.
116 מכלתא בשלם טו, א. תחומא שם ירד. ועוד.
117 שהיא א. ב.
118 מרשיי עה"ס.
119 ירמי לא. לג.
120 ישעי' יא. ט.
121 סיום חזתם ספר הי"ד. וראה גם הל' תשובה ספי"ט (סיום השיעור ערוב ט"ז שבט) — ישנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה', ונאמר ולא ילמדו איש את אחיו ואיש את ערבו'.

1

.. ובלשון המשנה (בסיום וחותרם פרק ראשון) דמסכת אבות ..

.. כולל גם העניין ו"מעמידו על האמת, מעמידו על השלום", עד ל"המחכים את רבו" – הם ממ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם ..

ס"י

.. ההוספה בלימוד התורה, כולל ובמיוחד הענין ד"פלפול התלמידים", כולל גם הענין ד"המחכים את רבו" וכו' – באים גם להענין יקויים דבר המשנה באבות ד"מביא גאולה לעולם" ..

.. ותיכף (סמיכה כפשוטה) ד"מיסמך גאולה לגאולה" ..

.. ו"אפילו אילני סרק עתידין לעשות פירות", כ"בימי אדה"ר", ויתירה מזה אלא – שאילני סרק יתהפכו לעץ פרי ..

.. ובפשטות ממש – גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, אשר "קהל גדולי" ..

.. כפי שהיא בשלימותה, כולל היינו ש"ירחיב ה' אלקיך את גבולך" לא רק נוסף על ארץ שבע אומות (כנגד שבעה מינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל), אלא גם ארץ קיני קניזי וקדמוני - ארץ עשר אומות ..

.. אלא גם העבודה דבחי' המוחין, חכמה ובינה עד לבח"י וכתר ..

.. ואז יהי גם ולימוד התורה בתכלית השלימות דבחינת התענוג ..

102) להעיר שמשיעור היומי ברמב"ם הוא – סוף (גמר ושלימות) הלכות תשובה ..

104) .. ה"ה עדיין בבחינת "אחר" לגבי דרגא הנעלית יותר. בסגנון אחר קצת: דע"י גילוי בחינת התענוג שבתורה ("יצחק") באופן נעלה יותר, מתעלה לדרגת "בן" בעילוי שבאיי-ערבך יותר כו'.

110) להעיר, שתענוג פועל ענין ההרחבה ("ירחיב גו"י) אפילו ב"עצם" כו' ..

112) .. כולל המ"ע דיראת ה', שהיא שורש לכל שס"ה מל"ת ..

לזכות
כ"ק אדמו"ר שליט"א

*

נדפס ע"י
איש נדיב משלוחי המלך
הרוצה בעילום שמו
ולזכות ילדיו שי'
שימלא השי"ת משאלות ליבם
ויזכו למצוא זיווג הגון בקרוב
ולהצלחה במילוי השליחות